

УДК [378:147:37.011.3-051]:39

РОБОТА З МЕДІАТЕКСТАМИ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ НА ЗАСАДАХ ПОРІВНЯЛЬНОГО НАРОДОЗНАВСТВА

К. А. Юр'єва, О. В. Новіков, Т. М. Ячина

WORK WITH MEDIA TEXTS IN THE PROCESS OF THE FUTURE TEACHERS' INTERCULTURAL COMPETENCE FORMING ON THE COMPARATIVE ETHNOGRAPHY BASES

K. A. Yuryeva, O. V. Novikov, T. M. Yachyna

Схарактеризовано хід експериментального використання медіатекстів різної природи та різного змісту в процесі формування міжкультурної компетентності майбутніх педагогів. Розкрито різні форми і методи роботи з медіатекстами в процесі формування міжкультурної компетентності на засадах порівняльного народознавства: кіно-клуб, «перевернутий клас», аксіологічно-етнографічний аналіз тощо. Виявлено можливості деяких мережевих ресурсів (добірка коротких документальних фільмів «Гордість України», проект «Колискові світу» від MetronomFilmsComp, документальний серіал «Світ навиворіт» та ін.) щодо формування складників міжкультурної компетентності майбутніх учителів і вихователів.

В експериментальній групі Е₃, де було впроваджено роботу з медіатекстами, позитивна динаміка виявлена: щодо особистісного складника міжкультурної компетентності майбутніх учителів і вихователів – на рівні 55,3% для достатнього рівня (41,6% в групі Е₁, 49,7% в групі Е₂, 18,8% в контрольній групі К₃) і 5,5% для випереджувального рівня (1,8% в групі Е₁, 4,3% в групі Е₂, 1,5% у групі К₃); щодо когнітивного складника досліджуваної компетентності – 65,7% для достатнього рівня (53,4% в групі Е₁, 58,3% в групі Е₂, 9% у групі К₃) і 11,4% для випереджувального рівня (10% в групі Е₁, 9,5% в групі Е₂, 3% в групі К₃).

Результати педагогічного експерименту дають всі підстави стверджувати, що робота з медіатекстами сприяє розвитку особистісного та когнітивного складників міжкультурної компетентності майбутніх педагогів.

Ключові слова: майбутні вчителі і вихователі, готовність до професійної діяльності в умовах етнокультурного різноманіття суспільства, міжкультурна компетентність, особистісний складник міжкультурної компетентності, когнітивний складник міжкультурної компетентності, медіатекст, мережеві ресурси, експеримент.

The flow of experimental media texts use of different nature and different contents in the process of future teachers' intercultural competence formation has been characterized. Different forms and methods of working with media texts in the process of intercultural competence formation have been revealed on the grounds of comparative ethnography: film-club, "flipped class", axiologic-ethnographic analysis and so on. Possibilities of certain network resources (the set of short documentaries "Pride of Ukraine", "Lullabies of the World" by MetronomFilmsComp, "The World Inside-out" documentary series and others) as for the components formation of future teachers' and educators' intercultural competence have been revealed.

In the experimental group E₃, where the work with media texts was introduced, positive dynamics has been revealed: as for the personalized component of future teachers' and educators' intercultural competence on the level of 55.3% for satisfactory level (41.6% in the group E₁, 49.7% in the group E₂, 18.8% in the control group K₃) and 5.5% for the advanced level (1.8% in the group E₁, 4.3% in the group E₂, 1.5% in the group K₃); as for the cognitive component of the researched competency – 65.7% for the satisfactory level (53.4% in the group E₁, 58.3% in the group E₂, 9% in the group K₃) and 11.4% for the advanced level (10% in the group E₁, 9.5% in the group E₂, 3% in the group K₃).

The pedagogical experiment results provide all the reasons to state, that the work with media texts facilitates the development of the personalised and cognitive components of the intercultural competence of future pedagogues.

Key words: future teachers and educators, the professional activity readiness in the conditions of ethnic cultural diversity of the society, intercultural competence, personalised component of intercultural competence, media text, network resources, experiment.

Вступ. Стаття 11 Конституції України проголошує, що наша держава «сприяє консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості, традицій і культури, а також розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин України» (Верховна Рада України, 1996). Тим самим держава підтверджує відданість ідеалам міжнародного співтовариства, проголошеним Генеральною Асамблеєю ООН у грудні 1992 р.: держави захищають на їх відповідних територіях існування та самобутність національних чи етнічних, культурних, релігійних та мовних меншин та заохочують створення умов для розвитку тієї самобутності. Особливості функціонування освіти в сучасному багатокультурному соціумі і стан реальної готовності педагогів до роботи в багатокультурному освітньому середовищі актуалізують розробку теоретико-методичних основ і моделі формування в майбутніх учителів і вихователів міжкультурної компетентності, що забезпечить їм готовність до професійної діяльності в умовах етнокультурного різноманіття суспільства в процесі їхньої професійної підготовки на засадах порівняльного народознавства.

Аналіз основних досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. У педагогічній науці та освітянській практиці досить детально й різнобічно розробленими є проблеми міжкультурної / полікультурної / багатокультурної тощо освіти. Натомість підготовка педагогічних кадрів до здійснення цього безумовно важливого напрямку освітньо-виховної роботи не знайшла вичерпного висвітлення в наукових дослідженнях.

У своїх пошуках спираємося на напрацювання українських і зарубіжних учених і педагогів-практиків, які розкрили теоретико-методологічні та психолого-педагогічні засади формування міжкультурної компетентності вчителя, його підготовки до професійної діяльності в умовах етнокультурно розмаїтого суспільства: Л. Волик (2005), В. Гриньова (2015), О. Гуренко (2005), С. Радул (2014), Н. Самойленко (2013), Г. Солдатова й А. Макачук (2006), Є. Чорний (Чёрный, 2010), V. Bedeković (2011), D. Bender-Szymanski (2013), N. Hrvatić i E. Piršl (2007), A. Lanfranchi (2013) та ін.

Нами розкрито суть поняття «міжкультурна компетентність учителя» (Юр'єва, Тіщенко, 2014), виявлено структуру міжкультурної компетентності (Юр'єва, 2009b; Юр'єва, Тіщенко, 2014), досліджено шляхи й умови її формування (Юр'єва, 2004, 2009a). Структуру міжкультурної компетентності розглядаємо як систему у складі трьох складників: особистісного (толерантність до проявів інокультурності, спрямованість на толерантну взаємодію з представниками інших етнічних культур, прагнення до самовизначення у сфері міжкультурної комунікації, етнокультурна спрямованість особистості), когнітивного (знання про історію, побут, матеріальну, духовну та соціо-нормативну культуру різних народів, а також знання основних нормативних документів, що регламентують здійснення міжкультурної освіти в Україні), діяльнісного (уміння працювати з багатокультурним дитячим колективом та індивідуально – з дітьми-представниками різних етносів, співпрацювати з багатокультурним соціальним оточенням).

Виявлено критерії сформованості складників міжкультурної компетентності майбутніх учителів і вихователів (Юр'єва, 2009b; Юр'єва, 2016, с. 205–214, 216–219), схарактеризовано рівні їх сформованості – допрофесійний, початковий, задовільний, достатній, випереджувальний (Юр'єва, 2016, с. 215, 220–235).

Мета статті – схарактеризувати завдання, методи і прийоми, розкрити зміст роботи з медіатекстами різної природи в процесі формування міжкультурної компетентності майбутніх учителів і вихователів, їх підготовки до професійної діяльності в умовах етнокультурного різноманіття сучасного суспільства на засадах порівняльного народознавства.

Виклад основного матеріалу. Визнання пріоритету особистісного складника в структурі міжкультурної компетентності педагога зумовило пошук організаційних форм, методів, прийомів, засобів освітньої роботи, які сприяють його розвитку, зокрема, завдяки впливові на емоційну сферу студента. Медіатексти різної природи (аудіа та відео) були обрані як засоби такої роботи саме завдяки їх особливому синтетичному емоційному впливові як творів аудіального та аудіовізуального мистецтва. Водночас емоційний вплив таких навчальних засобів стимулює мимовільне запам'ятовування пропонованої інформації, тим самим сприяючи розвитку когнітивного складника міжкультурної компетентності.

Запропонована нами методика роботи передбачала підсилення емоційного впливу занять з порівняльного народознавства та порівняльної етнопедагогіки застосуванням медіатекстів, які наочно знайомили студентів із особливостями різних, часто екзотичних етнічних культур. З одного боку, така робота мала на меті продемонструвати розмаїття культур, з другого – підвести студентів до висновку про існування загальнолюдських універсалій.

У процесі дослідження проблеми міжетнічної толерантності медіаресурси були використані нами за методикою кіно-клубу (Потапова, Скрипник, 2013). Обмежений час навчальних занять зумовив вибір лише коротких фільмів чи відеофрагментів, одним з яких став фільм «Strangers» (2004) (Tadmor, Nattiv, 2004). Робота з цим фільмом будувалася за методикою, запропонованою В. Потаповою і О. Скрипник у посібнику «Як організувати дискусію за фільмом?» (Потапова, Скрипник, 2013, с. 71–73).

До початку перегляду викладач повідомляв назву фільму і пропонував студентам висловити свої припущення щодо сюжету. Після цього студентам пред'являлись чотири зображення, пов'язані з сюжетом фільму: поїзд метро, кулон у формі Зірки Давида, мобільний телефон, наплічник. Студенти мали запропонувати свій короткий сценарій фільму, де б фігурували ці предмети.

Власне перегляд фільму передбачав застосування прийому стоп-кадрів.

На першому стоп-кадрі «Демонстрація Зірки Давида» (01:35) студенти мали змогу подискутувати, відповідаючи на запитання:

1. Чому насправді присвячено сюжет фільму?
2. Хто є героями сюжету?
3. Які між ними стосунки?
4. Як далі буде розгортатися сюжет?

На другому стоп-кадрі «Зупинка на станції» (04:04) лунали запитання:

1. Чи з'явилися нові персонажі?
2. Як це вплинуло на перебіг сюжету?
3. Чи змінилась поведінка перших двох героїв? Як саме?
4. Як ви вважаєте, чим закінчиться сюжет?

Після закінчення перегляду обговорення відбувалось за такими ключовими запитаннями:

1. Чи сподобався вам фільм? Чому?
2. Що вас здивувало у фільмі? Що найбільше запам'яталось?
3. Згадайте зображення, пред'явлені перед початком перегляду. Як ви вважаєте, чому було обрано саме ці картинки? Як вони пов'язані з сюжетом?

4. Чи можна назвати фінал фільму «хепі-ендом»? Чому?
(Потапова, Скрипник, 2013, с. 71–72).

В. Потапова й О. Скрипник пропонують після такого аналітичного перегляду короткометражного фільму провести вправу «Доля героя» (Потапова, Скрипник, 2013, с. 72–73):

Студенти об'єднуються в групи по 4–5 осіб. Кожна група отримує зображення одного з героїв: єврея, араба чи скінхеда.

Завдання для груп:

1. Дати ім'я своєму персонажу.
2. Коротко описати його життєвий шлях: Де народився? У якій сім'ї виріс? Де навчався? Яке у нього було соціальне оточення? Чи відбувались у його житті якісь трагедії?
3. Відповісти на запитання: Чому цей персонаж опинився в цей час у метро?
4. Презентувати результати роботи.

В обговоренні напрацювань груп пропонується відповісти на запитання:

1. Чому життєвий шлях, долю вашого персонажа ви уявили саме так?

2. Чи були у фільмі якісь підстави чи деталі, які дозволили вам саме так уявити долю героя?

3. Чи змінилось ваше ставлення до персонажа після виконання завдання? Чому? (Потапова, Скрипник, 2013, с. 72–73)

Далі В. Потапова й О. Скрипник пропонують провести вправу «Есе в групі» і скласти в кожній малій групі розповідь від імені мобільного телефона на тему «Чому я задзвонив саме в цей момент?» (Потапова, Скрипник, 2013, с. 73). Утім, ми подібне завдання давали студентам для самостійної роботи.

Для самостійної роботи студенти отримували завдання написати есе від імені одного з героїв фільму (єврея, араба, скінхеда) або навіть неживого предмета – телефона, наплічника, кулона у формі Зірки Давида – суть якого полягала в розкритті долі персонажа до і після події, а також розповіді про неї від імені персонажа. Студенти з ентузіазмом виконували завдання й активно обговорювали есе один одного під час наступних занять. Зазначимо, що вони надзвичайно творчо підходили до написання есе і навіть обирали абсолютно неочікувані предмети, від імені яких розповідали про події, зображені у фільмі, наприклад, вагон метро, лава в вагоні, вагонне вікно, газета в руках персонажа-араба тощо.

Для підведення підсумків заняття В. Потапова й О. Скрипник пропонують студентам повернутись у спільне коло і пригадати останній епізод фільму. Завершує роботу з медіатекстом фільму відповідь студентів на запитання: Як ви думаєте, чому незважаючи на спільне вирішення проблеми (утеча від скінхедів), між головними персонажами в кінці фільму залишається «прірва» (вони залишаються по різні боки залізничних рейок)? (Потапова, Скрипник, 2013, с. 73).

Незвичний стиль роботи у форматі кіно-клубу сподобався студентам, і пізніше вони розповідали, як влаштовували перегляд цього ж фільму з друзями, використовуючи прийом стоп-кадру.

Робота з медіаресурсами продовжувалась і під час опрацювання теми «Загальнолюдське та етноспецифічне в народній педагогіці». Зокрема, студентам було запропоновано переглянути вдома ролик на каналі YouTube «III Всеукраїнська виставка народної ляльки» (KOZA MEDIA,

2015, червень, 10) та поміркувати (самостійно знайти інформацію), чому всі ляльки-мотанки не мають обличчя (прийом «перевернутий клас»). Таке проблемне завдання активізувало пізнавальний інтерес студентів, спонукало їх скористатися найрізноманітнішими джерелами, починаючи з ресурсу Вікіпедія і закінчуючи науковими монографіями.

Надзвичайно позитивно сприйняли студенти і роботу з відео-матеріалами стосовно колискових народів світу. Колискова, з одного боку, є універсальним загальнолюдським явищем, з другого, має абсолютно чітко виражену етнокультурну специфіку, що відбиває виховні ідеали кожного народу, зумовлені, у свою чергу, його системою цінностей (Юр'єва, 2016, с. 107–108).

Заняття, присвячене колисковим, починалося короткою бесідою зі студентами про універсальний характер колискової як фольклорного жанру. Далі студентам пропонувалося переглянути короткий відео-фільм про українську народну колискову «Ой, ходять сон», яка стала основою для створення Д. Гершвіном всесвітньовісної «Коліскової Клари» з опери «Поргі і Бесс» (24 канал, 2015, листопад, 25). Колискова «Ой, ходять сон», отже, стала своєрідним місточком до розмови про колискові різних народів. Звучала вона на занятті і у виконанні українського співака й композитора П. Табакова (Доктор Комаровский, 2015, червень, 05). П. Табаков виконав у відео-фрагменті також віночок колискових народів світу, серед яких була польська. Саме польська колискова дала змогу перейти до ознайомлення студентів із корисним Internet-ресурсом «Коліскові світу» від MetronomFilmsComp (MetronomFilmsComp, 2013, жовтень, 02b).

Уважаємо збірник анімаційних фільмів «Коліскові світу», заснованих на колискових різних народів, надзвичайно корисним ресурсом і для викладачів педагогічних вишів, і для вчителів початкової школи, і для вихователів дошкільних навчальних закладів. Кожна колискова збірки виконується рідною мовою народу. Сюжет кожного фільму заснований на тому, про що співається в пісні. У зображувальному вирішенні легко упізнати характерні образи й колорит декоративно-прикладного мистецтва народу, чия колискова звучить.

У фільмах за азербайджанською (MetronomFilmsComp, 2015) та вірменською (MetronomFilmsComp, 2013, жовтень, 02a) колисковими легко прочитується ціннісний ряд кожного народу. Такий етнографічно-аксіологічний аналіз переглянутих анімаційних фільмів виконується

студентами без особливих проблем, адже найвищі цінності народів є загальнолюдськими, антропологічними: неперервність руху кола життя і водночас скінченність неповторного життя кожної людини, сім'я, взаємоповага, діти, праця тощо. Крім того, в анімаційному фільмі за вірменською колисковою етнокультурні цінності гармонійно переплітаються з різноманітними особистими цінностями кожного персонажа.

Натомість мексиканська колискова (MetronomFilmsComp, 2013, жовтень, 03) завжди при першому перегляді викликає у студентів подив і навіть певний шок, адже ніхто не очікує побачити на екрані скелети, які танцюють, і черепи, які літають і сліпучо посміхаються. Саме на цій емоційній ноті заняття, присвячене колисковим народів світу, закінчується, залишаючи студентам проблему пояснення відеоряду останнього анімаційного фільму. При цьому студенти отримують підказку – посилання на одну із серій документального серіалу «Світ навиворіт» (Мир наизнанку, 2015, травень, 10), присвячену саме Мексиці та світоглядним особливостям мексиканського народу, так яскраво відображеним в анімаційному фільмі на основі колискової.

Результати спостереження за ходом експериментального навчання, бесіди зі студентами, анкетування, контент-аналіз виконаних ними есе тощо свідчать про суттєвий внесок роботи з медіаресурсами у формування в майбутніх учителів і вихователів насамперед особистісного, а також когнітивного складника готовності до професійної діяльності в умовах етнокультурного різноманіття сучасного суспільства.

Результативність використання в експериментальному навчанні медіатекстів різної природи доводить і зіставлення даних констатувального і контрольного етапів педагогічного експерименту. В експериментальних групах E_1 і E_2 робота з медіатекстами не проводилась; методика формування міжкультурної толерантності студентів на засадах порівняльного народознавства в цих групах відрізнялась лише набором методів: у роботі з групою E_1 застосовувалися традиційні методи, у роботі з групою E_2 переважали інтерактивні, ігрові, пошукові, проектні методи (Калашник, Новіков, Юр'єва, 2017; Юр'єва, Новіков, Ячина, 2017). Робота з медіатекстами проводилась лише в групі E_3 . Для наочності представимо результати вимірювань рівнів сформованості особистісного (рис. 1; 3) та когнітивного (рис. 2; 4) складників на констатувальному (рис. 1; 2) та

контрольному (рис. 3; 4) етапах педагогічного експерименту у вигляді діаграм.

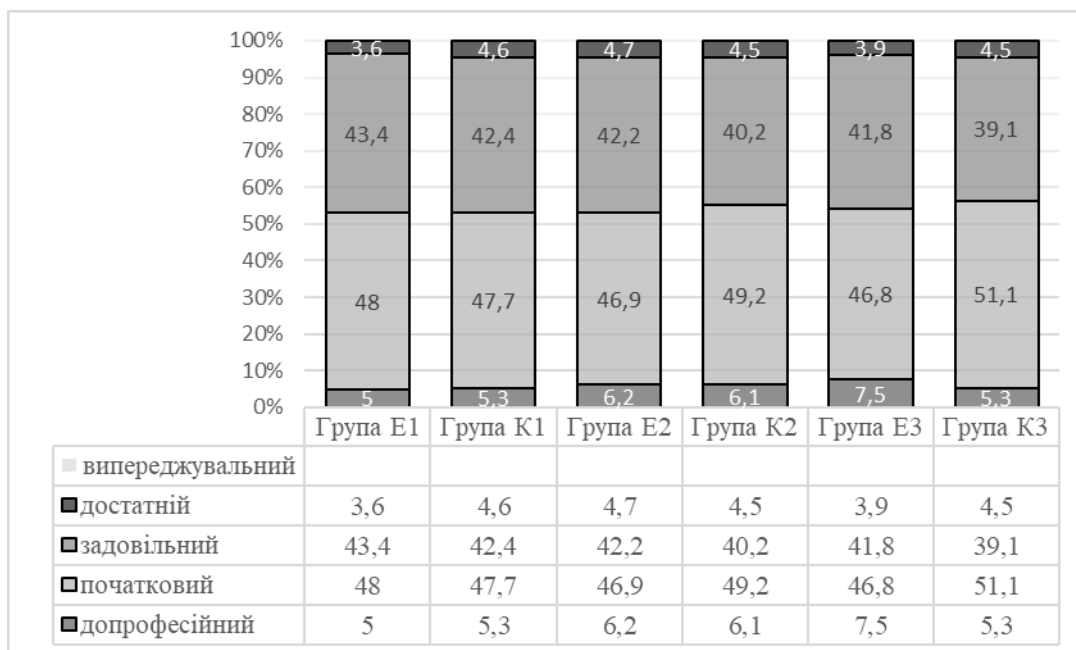

Рис. 1. Розподіл учасників експерименту за рівнями сформованості особистісного складника на констатувальному етапі

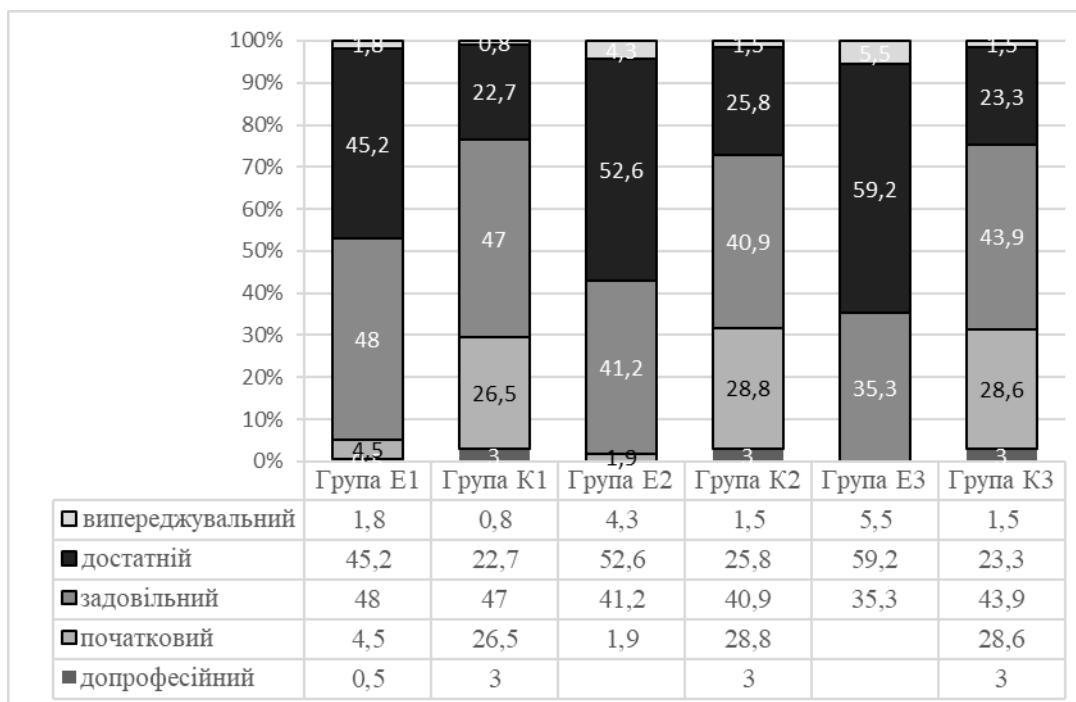

Рис. 2. Розподіл учасників експерименту за рівнями сформованості особистісного складника на контрольному етапі

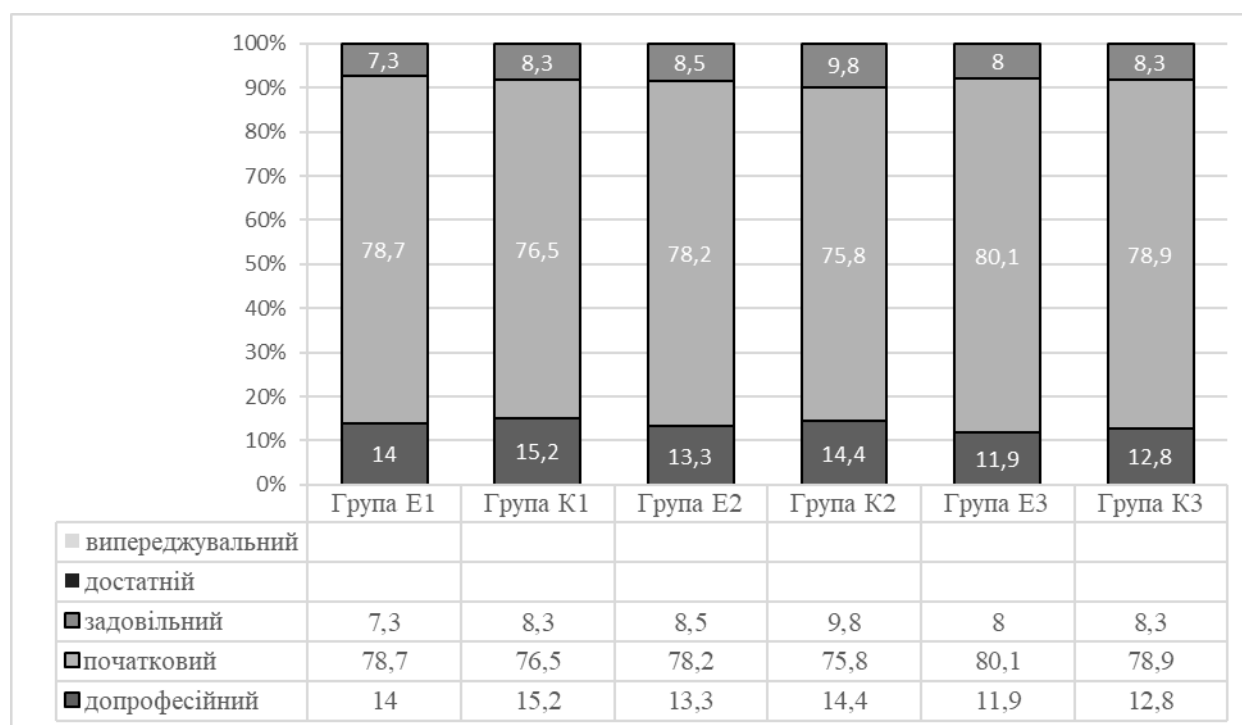

Рис. 3. Розподіл учасників експерименту за рівнями сформованості когнітивного складника на констатувальному етапі

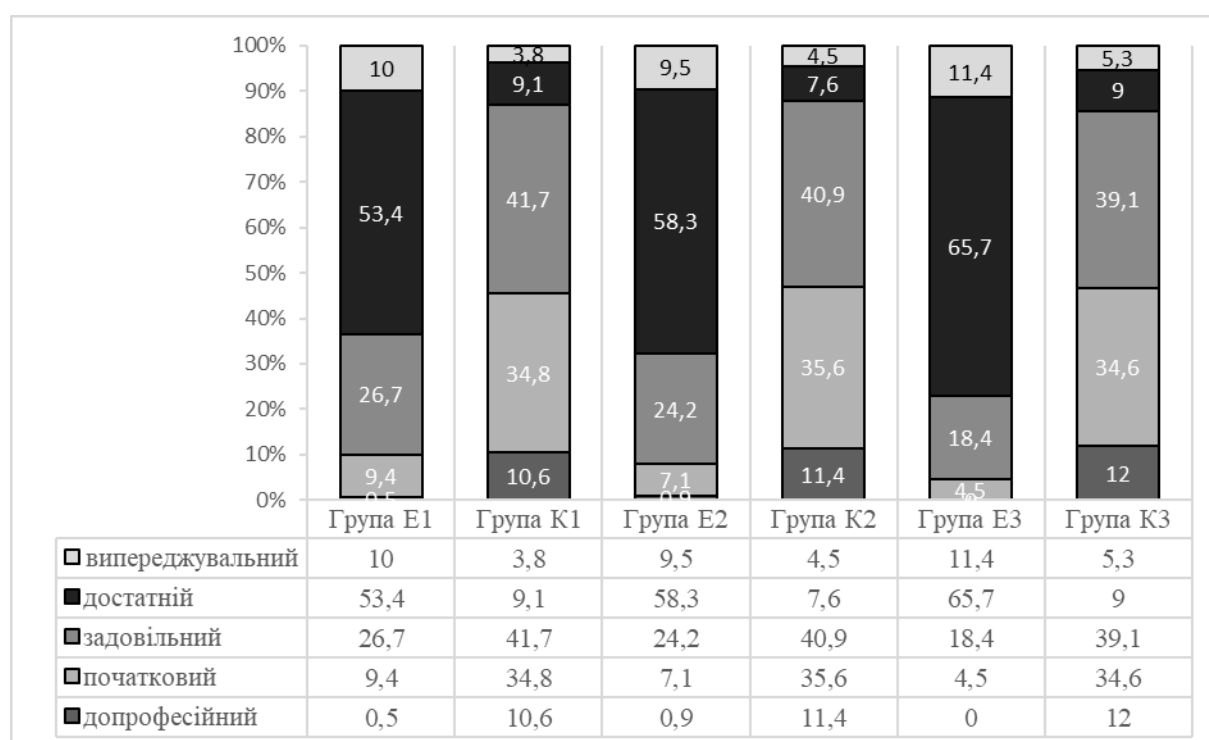

Рис. 4. Розподіл учасників експерименту за рівнями сформованості когнітивного складника на контрольному етапі

Висновки. В експериментальній групі Е₃, де було впроваджено роботу з медіатекстами, позитивна динаміка, з огляду на (Юр'єва, 2009b; Юр'єва, 2016, с. 215, 220–235), виявлена:

– щодо особистісного складника міжкультурної компетентності майбутніх учителів і вихователів – на рівні 55,3% для достатнього рівня (41,6% в групі Е₁, 49,7% в групі Е₂, 18,8% в контрольній групі К₃) і 5,5% для випереджувального рівня (1,8% в групі Е₁, 4,3% в групі Е₂, 1,5% у групі К₃);

– щодо когнітивного складника досліджуваної компетентності – 65,7% для достатнього рівня (53,4% в групі Е₁, 58,3% в групі Е₂, 9% у групі К₃) і 11,4% для випереджувального рівня (10% в групі Е₁, 9,5% в групі Е₂, 3% в групі К₃).

Результати педагогічного експерименту дають всі підстави стверджувати, що робота з медіатекстами сприяє розвитку особистісного та когнітивного складників міжкультурної компетентності майбутніх педагогів.

Перспективи подальших розвідок полягають у подальшому вдосконаленні методів і прийомів стимулювання розвитку міжкультурної компетентності майбутніх учителів і вихователів на засадах порівняльного народознавства із залученням широких можливостей сучасних технологій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Бусел, В. Т. (Укл. і ред.). (2009). *Великий тлумачний словник сучасної української мови*. Київ; Ірпінь : ВТФ "Перун".
- Верховна Рада України. (1996). *Конституція України : Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР*. Отримано з <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
- Волик, Л. В. (2005). *Підготовка майбутніх учителів початкової школи до полікультурного виховання учнів*. (Дис. ... канд. пед. наук). Київ : Інститут педагогіки і психології професійної освіти НАПН України.
- Гуренко, О. І. (2005). *Формування етнокультурної компетентності студентів педагогічного університету в умовах поліетнічного середовища*. (Дис. ... канд. пед. наук). Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди.
- Гриньова, В. М. (2015). Педагогічна культура майбутнього вчителя – організатора міжкультурної взаємодії школярів. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського*, 1, 130-133.
- Доктор Комаровский. (2015, червень, 05). *Колыбельные песни в исполнении певца и композитора Павла Табакова*. [Відео]. Отримано з <https://youtu.be/JmJnmixJBbg>
- Калашник, Л. С., Новіков, О. В., Юр'єва, К. А. (2017). Інтерактивні форми роботи в підготовці майбутніх учителів і вихователів до професійної діяльності в умовах етнокультурного різноманіття сучасного суспільства. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*, 48, 77-93. <http://doi.org/10.5281/zenodo.1312935>
- Мир наизнанку. (2015, травень, 10). *Латинская Америка. Знакомство с Мексикой*. [відео]. Получено с <https://youtu.be/gX2-TzGPXoI>
- Потапова, В., Скрипник, О. (2013). *Как организовать дискуссию по фильму?* Киев : ФОП "Рябоконт".
- Радул, С. Г. (2014). *Формування міжкультурної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови у процесі професійної підготовки*. (Дис. ... канд. пед. наук). Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.
- Самойленко, Н. Б. (2103) *Міжкультурна компетентність майбутніх фахівців гуманітарного профілю*. Київ : Рібест.
- Солдатова, Г. У., Макачук, А. В. *Может ли "другой" стать другом? : тренинг по профилактике ксенофобии*. (2006). М. : Генезис.
- Солдатова, Г. У., Шайгерова, Л. А., Шарова, О. Д. (2000) *На пути к толерантному сознанию*. М. : Смысл.
- Чёрный, Е. В. (2010). *Психология моделирования поликультурного образования*. Симферополь : Сонат.
- Юр'єва, К. А. (2004). Деякі аспекти формування полікультурної компетентності педагога. *Імідж сучасного педагога*, 10(49), 55-57.
- Юр'єва, К. А. (2009а). Дослідження готовності вчителів початкових класів до роботи в умовах поліетнічного соціуму. *Гуманізація навчально-виховного процесу, XLV*, 145-150.
- Юр'єва, К. А. (2009b). Кваліметрична модель результативності етнопедагогічної підготовки майбутніх учителів початкових класів. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 17. Теорія і практика навчання та виховання*, 13, 214-220.

- Юр'єва, К. А. (2016). *Порівняльна етнопедагогіка в професійній підготовці майбутніх учителів початкових класів*. Харків : Вид. Рожко С. Г.
- Юр'єва, К. А., Тіщенко, О. М. (2014). Компетенція, компетентність, міжкультурна компетентність учителя: сутність і зміст. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*, 42, 169-182. <http://oaji.net/articles/2014/982-1414764151.pdf>
- Юр'єва, К. А., Новіков, О. В., Ячина, Т. М. (2017). Робота з моральними дилемами в процесі формування міжкультурної компетентності майбутніх педагогів. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*, 48, 120-133. <http://doi.org/10.5281/zenodo.1312946>
- 24 канал (2015, листопад, 25). *Гордість України. Українська колискова, яка вплинула на світовий музичний хіт*. [Відео]. Отримано з <https://youtu.be/-bE932fch9c>
- Bedeković, V. (2011). Interkulturalna kompetencija cjeloživotnog obrazovanja nastavnika. *Pedagoški istraživanja*, 8(1), 139-151.
- Bender-Szymanski, D. (2013). Interkulturelle Kompetenz bei Lehrerinnen und Lehrern aus der Sicht der empirischen Bildungsforschung. In von Auernheimer, G. (ed), *Interkulturelle Kompetenz und pädagogische Professionalität (Interkulturelle Studien)* (ss. 201-230). VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- Hrvatić, N., Piršl, E. (2007). Interkulturalne kompetencije učitelja. In N. Babić (ur.), *Kompetencije i kompetentnost učitelja* (pp. 221–230). Osijek : Učiteljski fakultet, Ukraine : Kherson State University Kherson.
- KOZA MEDIA. (2015, червень, 10). III Всеукраїнська виставка народної ляльки [Відео]. Отримано з <https://youtu.be/KpxXNiSawog>
- Lanfranchi, A. (2013). Interkulturelle Kompetenz als Element pädagogischer Professionalität – Schlussfolgerungen für die Lehrerbildung. In von Auernheimer, G. (ed), *Interkulturelle Kompetenz und pädagogische Professionalität (Interkulturelle Studien)* (ss. 231-262). VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- MetronomFilmsComp. (2013, жовтень, 02a). Lullaby of Armenia [Video]. Retrieved from <https://youtu.be/i1J9nJmbo2M>
- MetronomFilmsComp. (2013, жовтень, 02b) Lullabies of the World [collection of animated films]. Retrieved from <https://www.youtube.com/user/MetronomeFilmsComp>
- MetronomFilmsComp. (2013, жовтень, 03). Mexican lullaby. [Video]. Retrieved from <https://youtu.be/foYbOJe0cLU>
- MetronomFilmsComp. (2015, серпень, 27). Azerbaijan Lullaby. [Video]. Retrieved from <https://youtu.be/krALGaKykFM>
- Tadmor, E., Nattiv, G. (2008, лютий, 05). *Strangers (2004)*. [Short film]. Retrieved from <https://youtu.be/RpjHSiQLPmA>

REFERENCES

- Busel, V. T. (Ukl. i red.). (2009). *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy* [Great explanatory dictionary of modern Ukrainian language]. Kyiv; Irpin : VTF "Perun". [in Ukrainian]
- Verkhovna Rada Ukrainy. (1996). *Konstytutsiia Ukrainy : Zakon vid 28.06.1996 № 254k/96-VR*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr>
- Volyk, L. V. (2005). *Pidhotovka maibutnikh uchyteliv pochatkovoi shkoly do polikulturnoho vykhovannia uchniv*. (Dys. ... kand. ped. nauk) [Preparation of future primary school teachers for multicultural upbringing of students. (Thesis for a Degree Candidate of Pedagogical Sciences)]. Kyiv : Instytut pedahohiky i psykholohii profesiinoi osvity NAPN Ukrainy. [in Ukrainian]
- Hurenko, O. I. (2005). *Formuvannia etnokulturnoi kompetentnosti studentiv pedahohichnoho universytetu v umovakh polietnichnoho seredovyshcha*. (Dys. ... kand. ped. nauk) [The forming of ethnic-cultural competence of Teacher's Training University's students in condition of polyethnic field. (Thesis for a Degree Candidate of Pedagogical Sciences)]. Kharkivskiy natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni H. S. Skovorody. [in Ukrainian]
- Hrynova, V. M. (2015). *Pedahohichna kultura maibutnoho vchytelia – orhanizatora mizhkulturnoi vzaiemodii shkoliariv. Naukovyi visnyk Pivdennoukrainskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. K.D. Ushynskoho* [Pedagogical culture of the future teacher - organizer of intercultural interaction of schoolchildren. Scientific Herald of the Southern Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushinskogo], 1, 130-133. [in Ukrainian]
- Doktor Komarovskiy. (2015.06.05). *Kolybelnye pesny v yspolnenyy pevtsa y kompozytora Pavla Tabakova* [Lullaby songs performed by the singer and composer Pavel Tabakov]. [Video]. Retrieved from <https://youtu.be/JmJnmixJBbg> [in Russian]
- Kalashnyk, L. S., Novikov, O. V., Yurieva, K. A. (2017). *Interaktyvni formy roboty v pidhotovtsi maibutnikh uchyteliv i vykhovateliv do profesiinoi diialnosti v umovakh etnokulturnoho riznomanittia suchasnoho suspilstva. Zasoby navchalnoi ta naukovodooslidnoi roboty* [Interactive forms of work in preparing future teachers and educators for professional activity in the conditions of ethno-cultural diversity of modern society. Means of educational and research work], 48, 77-93. <http://doi.org/10.5281/zenodo.1312935> [in Ukrainian]
- Mir naiznanku. (2015, May, 10). *Latinskaja Amerika. Znakomstvo s Meksikoj* [Latin America. Introduction to Mexico] [video]. Retrieved from <https://youtu.be/gX2-TzGPXoI> [in Russian]
- Potapova, V., Skripnik, O. (2013). *Kak organizovat' diskussiju po fil'mu?* [How to organize a discussion on the film?]. Kiev : FOP "Rjabokon' ". [in Russian]
- Radul, S. H. (2014). *Formuvannia mizhkulturnoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia inozemnoi movy u protsesi profesiinoi pidhotovky*. (Dys. ... kand. ped. nauk) [Formation of intercultural competence of the future teacher of a foreign language in the process of professional training. (Thesis for a Degree Candidate of Pedagogical Sciences)]. Umanskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Pavla Tychyny. [in Ukrainian]

- Samoilenko, N. B. (2103) *Mizhkulturna kompetentnist maibutnikh fakhivtsiv humanitarnoho profilu* [Intercultural competence of future specialists in the humanitarian field]. Kyiv : Ribest. [in Ukrainian]
- Soldatova, G. U., Makarchuk, A. V. *Mozhet li "drugoj" stat' drugom? : trening po profilaktike ksenofobii* [Can the "other" become a friend? : training on the prevention of xenophobia]. (2006). M. : Genezis. [in Russian]
- Soldatova, G. U., Shajgerova, L. A., Sharova, O. D. (2000) *Na puti k tolerantnomu soznaniyu* [Towards a Tolerant Consciousness]. M. : Smysl. [in Russian]
- Chjornyj, E. V. (2010). *Psihologija modelirovanija polikul'turnogo obrazovanija* [Psychology of multicultural education modeling]. Simferopol' : Sonat. [in Russian]
- Yuryeva, K. A. (2004). Deiaki aspekty formuvannia polikulturnoi kompetentnosti pedahoha. *Imidzh suchasnoho pedahoha* [Some aspects of the formation of the multicultural competence of the teacher. *The image of a modern educator*], 10(49), 55-57. [in Ukrainian]
- Yuryeva, K. A. (2009a). Doslidzhennia hotovnosti vchyteliv pochatkovykh klasiv do roboty v umovakh polietnichnoho sotsiumu. *Humanizatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu* [Study of the readiness of primary school teachers to work in a multi-ethnic society. *Humanization of the educational process*], XLV, 145-150. [in Ukrainian]
- Yuryeva, K. A. (2009b). Kvalimetrychna model rezultatyvnosti etnopedahohichnoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Ser. 17. Teoriia i praktyka navchannia ta vykhovannia* [Qualimetric model of the effectiveness of ethnopedagogical training of future teachers of elementary school. *Scientific journal of NP Drahomanov NPP. Series 17. Theory and practice of teaching and education*], 13, 214-220. [in Ukrainian]
- Yuryeva, K. A. (2016). *Porivnialna etnopedahohika v profesiinii pidhotovtsi maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv* [Comparative ethnopedagogy in the training of elementary school future teachers]. Kharkiv : Vyd. Rozhko S. H. [in Ukrainian]
- Yuryeva, K. A., Tishchenko, O. M. (2014). Kompetentsiia, kompetentnist, mizhkulturna kompetentnist uchytelia: sutnist i zmist. *Zasoby navchalnoi ta naukovu-doslidnoi roboty* [The sphere of competence, competence, teacher's inter-cultural competence: essence and content. *Means of educational and research work*], 42, 169-182. <http://oaji.net/articles/2014/982-1414764151.pdf> [in Ukrainian]
- Yurieva, K. A., Novikov, O. V., Yachyna, T. M. (2017). Robota z moralnymy dylemamy v protsesi formuvannia mizhkulturnoi kompetentnosti maibutnikh pedahohiv. *Zasoby navchalnoi ta naukovu-doslidnoi roboty* [Work with moral dilemmas in the process of forming the intercultural competence of future teachers. *Means of educational and research work*], 48, 120-133. <http://doi.org/10.5281/zenodo.1312946> [in Ukrainian]
- 24 kanal (2015, November, 25). *Hordist Ukrainy. Ukrainska kolyskova, yaka vplynula na svitovyi muzychnyi khit* [Pride of Ukraine. Ukrainian lullaby that influenced the world musical hit]. [Video]. Retrieved from <https://youtu.be/-bE932fch9c> [in Ukrainian]
- Bedeković, V. (2011). Interkulturalna kompetencija cjeloživotnog obrazovanja nastavnika. *Pedagogijska istraživanja*, 8(1), 139-151.
- Bender-Szymanski, D. (2013). Interkulturelle Kompetenz bei Lehrerinnen und Lehrern aus der Sicht der empirischen Bildungsforschung. In von Auernheimer, G. (ed),

Interkulturelle Kompetenz und pädagogische Professionalität (Interkulturelle Studien) (ss. 201-230). VS Verlag für Sozialwissenschaften.

Hrvatić, N., Piršl, E. (2007). Interkulturalne kompetencije učitelja. In N. Babić (ur.), *Kompetencije i kompetentnost učitelja* (pp. 221–230). Osijek : Učiteljski fakultet, Ukraine : Kherson State University Kherson.

KOZA MEDIA. (2015, June, 10). *III Vseukrainska vystavka narodnoi lialky [III All-Ukrainian exhibition of folk dolls]*. [Video]. Retrieved from <https://youtu.be/KpxXNiSawog>

Lanfranchi, A. (2013). Interkulturelle Kompetenz als Element pädagogischer Professionalität – Schlussfolgerungen für die Lehrerbildung. In von Auernheimer, G. (ed), *Interkulturelle Kompetenz und pädagogische Professionalität (Interkulturelle Studien)* (ss. 231-262). VS Verlag für Sozialwissenschaften.

MetronomFilmsComp. (2013, October, 02a). Lullaby of Armenia [Video]. Retrieved from <https://youtu.be/i1J9nJmbo2M>

MetronomFilmsComp. (2013, October, 02b) Lullabies of the World [collection of animated films]. Retrieved from <https://www.youtube.com/user/MetronomeFilmsComp>

MetronomFilmsComp. (2013, October, 03). Mexican lullaby. [Video]. Retrieved from <https://youtu.be/foYbOJe0cLU>

MetronomFilmsComp. (2015, August, 27). Azerbaijan Lullaby. [Video]. Retrieved from <https://youtu.be/krALGaKykFM>

Tadmor, E., Nattiv, G. (2008, February, 05). Strangers (2004). [Short film]. Retrieved from <https://youtu.be/RpjHSiQLPmA>

Юр'єва Катерина Анатоліївна

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри початкової, дошкільної
та професійної освіти Харківського
національного педагогічного університету
імені Г. С. Сковороди
каб. 229-А, вул. Валентинівська, 2, Харків,
Україна 61168
Тел. +38(050) 50 44 089
ORCID ID 0000-0001-6403-9973
e-mail: yuryeva.ka@i.ua

Новіков Олексій Валентинович

викладач кафедри практики усного та
писемного англійського мовлення
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди
каб. 303-В, вул. Валентинівська, 2, Харків,
Україна 61168
Тел. +38(050) 30 30 281
ORCID ID 0000-0003-2774-8476
e-mail: barnabynew@ukr.net

Ячина Тамара Миколаївна

аспірант кафедри початкової, дошкільної
та професійної освіти Харківського
національного педагогічного університету
імені Г. С. Сковороди
каб. 229-А, вул. Валентинівська, 2, Харків,
Україна 61168
Тел. +38(050) 400 30 84
ORCID ID 0000-0003-4057-9056
e-mail: yachinatamara@gmail.com

Yuryeva Kateryna

Doctor of Pedagogical Sciences,
Associate Professor, Professor of Primary,
Preschool and Professional Education
Department of H. S. Skovoroda Kharkiv
National Pedagogical University
Room 229-A, 2, Valentynivska Str, Kharkiv,
Ukraine 61168
Tel. +38(050) 50 44 089
ORCID ID 0000-0001-6403-9973
e-mail: yuryeva.ka@i.ua

Novikov Oleksii

Lecturer of Practice of English Oral and
Written Speech Department of
H. S. Skovoroda Kharkiv National
Pedagogical University
Room 303-B, 2, Valentynivska Str, Kharkiv,
Ukraine 61168
Тел. +38(050) 30 30 281
ORCID ID 0000-0003-2774-8476
e-mail: barnabynew@ukr.net

Yachyna Tamara

postgraduate student of Primary, Preschool
and Professional Education Department
of H. S. Skovoroda Kharkiv National
Pedagogical University
Room 229-A, 2, Valentynivska Str, Kharkiv,
Ukraine 61168
Тел. +38(050) 400 30 84
ORCID ID 0000-0003-4057-9056
e-mail: yachinatamara@gmail.com